

עצמם מרגשות: "נתתם לי סיבה להמשיך לחיות", אמר אחד המשתתפים. עד הסמינר, רבים מהם לא סיפרו דבר לילדיהם ולמכריהם, ולאחריו הם חשים רצון עז להמשיך ולספר.

עד כה הוכשרו יותר מ-450 אנשי עדות, והם משתתפים בכל פעילויות החינוך בשפות שונות ביד ושם ומחוצה לו. בימים אלו נשלמות ההכנות לסמינר הראשון לשנת 2008.

ניצולי השואה המעוניינים להשתתף יוכלו לקבל מידע בטלפון 02-6444638.

הכתבת היא רכזת סמינרים במגמת ההשתלמויות למורים דוברי אנגלית ולחינוך יהודי בבית הספר המרכזי להוראת השואה.

הקשבה לעדותו של אדם שהיה שם היא חוויה חזקה מאין כמותה, ואכן ביד ושם עדויות אישיות הן מרכיב עיקרי בהנצחת זיכרון השואה. אבל למי שסבל את זוועת השואה, מתן עדות היא חוויה קשה מאוד – הניצול חווה שוב את העבר, ולעתים הרגשות המתעוררים בו מביאים אותו לידי בכי ומקשים עליו לספר לקהל את שחוווה.

לפיכך לפני כ-17 שנה הקים יד ושם, ביוזמתה של ניצולת השואה חנה גרינפילד, סמינרים לניצולי השואה שרוצים להעיד לפני קהל. הסמינרים מתקיימים פעמיים בשנה בניהולו של מנהל מגמת ההשתלמויות למורים באנגלית ולחינוך יהודי אפרים קיי. את הסדנאות מעביר ומלווה משה הראל שטרנברג, פסיכותרפיסט

"נתתם לי סיבה לחיות"

סמינרים המכשירים ניצולי שואה למסור עדות

מארגון "עמך" – המרכז הישראלי לתמיכה נפשית וחברתית בניצולי השואה ובבני הדור השני. בעבר תמכה בסמינרים קרן העתיד (גרמניה), והשנה תומכת בהם קרן משפחת אדלסון.

מטרת הסמינר היא ללמד את איש העדות לספר את קורותיו בשואה על ידי יצירת דו-שיח עם הקהל ויצירת עניין בקרב הקהל. בעזרת השיטות הנלמדות בסמינר, איש העדות לומד "לשלוט בסיפור" וכך גם במתרחש סביבו – הוא ער לקהל שומעיו ולמגבלות הזמן, וכך העדות נעשית מעניינת יותר, הקהל מצליח ליצור קשר עם הניצול, והוא אף קשוב יותר ומבין את המסר.

קבוצות הסמינר קטנות ואינטימיות, 20 עד 25 איש, גברים ונשים. בתכנית סדנאות תקשורת, הרצאות תוכן של אנשי יד ושם, סיור בירושלים וערב אחד של הוויי. הסמינר נמשך חמישה ימים, ורובו לימוד בכיתה כמו ביום לימודים רגיל. הקבוצות מתגבשות, ונוצרים קשרים וחברויות.

הקהל יוצא נשכר מהפגישות עם ניצולי השואה, אבל גם תגובות הניצולים

מאת יעל ריצ'לד-פרידמן

חדש: "שנות ראינו רעה", כרך ד' – "הפתרון הסופי"

בהיבטים השונים של "הפתרון הסופי" ומתבססים על עדויות רבות, על פסקי הלכה ועל מסמכים שממחישים את הסוגיות הקיומיות והדתיות שעלו בתקופת השילוחים ובעת השעות במחנות.

הכרך נכתב בליווי ובייעוץ אקדמי של ההיסטוריון הראשי של יד ושם פרופ' דן מכמן ובייעוץ תוכני של ההיסטוריונית אסתר פרבשטיין. הסדרה כולה משולבת בעבודה המסועפת והמפורטת הנעשית במדור החרדי במגמה להכשרת מורים. המקורות המובאים בה מרבים לשמש

את אנשי החינוך בבית הספר המרכזי להוראת השואה גם בקבוצות לא חרדיות, לחידוד המצוקות ודרכי ההתמודדות של הפרט והקהילה.

הכתבת היא ראש המדור לפיתוח תכניות לימודים בעברית במגמה להכשרת מורים בבית הספר המרכזי להוראת השואה.

|| אינני יודע אם עשו אי-פעם טהרה בברגן-בלזן. הרב דסברג פנה אלי ואמר: דע, לקחתי מאמסטרדם שקיות אחדות של אדמת ארץ ישראל. את כולן חילקתי. רק שקית אחת השארתי לי. שקית זאת הבאתי עכשיו על מנת לשים אותה על גופתו של אביך [...] חסד של אמת!"
יונה עמנואל, יוספר לדור, ירושלים תשנ"ד

קטע זה משולב בכרך הרביעי בסדרה **שנות ראינו רעה** המספרת את סיפורם של היהודים החרדים בשואה בהקשר היסטורי כללי ובמסגרת יהודית רחבה. סדרה זו מנסה לבטא את ערכיה ואת חוויותיה של היהדות החרדית ולעמוד בקריטריונים של היסטוריוגרפיה אקדמית. כמו כן נעשה בה ניסיון למצוא את האיזון הנכון בין כתיבה היסטורית ליעדים חינוכיים, בין רוחב יריעה להתמקדות. הכרך שיצא לאור בעת אחרונה – **הפתרון הסופי** – עניינו ההיבטים המוסריים וההלכתיים של תקופת "הפתרון הסופי" מההיבט של הציבור היהודי, ובעיקר של היהודים שומרי המצוות. בין השאר הספר דן בתגובות הציבור היהודי ומנהיגיו למידע שהגיע טיפין-טיפין על "הפתרון הסופי" ועל גזרות השילוחים ובחייהם במחנות. עוד בספר על גורלם של יהודי הונגריה.

הספר פותח במבוא היסטורי וסוקר את התפתחות המדיניות הנאצית מראשית המלחמה ועד השמדת יהודי אירופה. הפרקים המרכזיים בספר דנים

הסרט השני בפרויקט, "היא היתה שם והיא סיפרה לי" – סיפורה של חנה בר יש"ע, מתאר את חייה של אשת החינוך לפני השואה, ולאחריה. הסרט עוקב אחר חנה אשר בראשית קיץ 1944, בהיותה בת 12, גורשה עם משפחתה הענפה לאושוויץ. בסלקציה נשלחו רוב בני משפחתה לתאי הגזים, וחנה נכלאה במחנה בירקנאו עם אמה ודודותיה. סרט מיוחד ומרגש זה מתאר את חייה של חנה מימי ילדותה בעיר אונגוור ועד עלייתה לישראל והקמת משפחתה. הסרט מסרטט באופן ייחודי את קורותיה של ילדה בת 12 במחנה כפי שהם משתקפים בעיניה של אשת חינוך בכירה בישראל.

הסרט הוקרן בפעם הראשונה ב-5 במרס בבית הספר ביד ושם בנוכחות יושב ראש הנהלת יד ושם אבנר שלו, סגן הנשיא והמנכ"ל של האוניברסיטה העברית בירושלים אלחנן הכהן, מנהלת מגמת ההדרכה של בית הספר ענבל קיית'ן בן דב, מנהלת המרכז למולטימדיה לאה פרוואר, הבמאי ועורך הסרט צבי נבו וגיבורת

הסרט ניצולת השואה חנה בר יש"ע. אפשר לצפות בקטעים מהסרט בתת-האתר המיוחד ליום הזיכרון לשואה ולגבורה. את הסרט וסרטים אחרים אפשר לרכוש בחנות המקוונת באתר האינטרנט של יד ושם.

קרו משפחת אדלסון תומכת בהפקת הסרטים.

הכתבת היא מנהלת מגמת התקשוב בבית הספר המרכזי להוראת השואה.

תת-אתר מיוחד לציון יום הזיכרון לשואה ולגבורה

קראת יום הזיכרון לשואה ולגבורה תשס"ח העלה בית הספר המרכזי להוראת השואה תת-אתר מיוחד באתר יד ושם באינטרנט בשפות עברית, אנגלית ושפות זרות אחרות. מאחר שנושא השנה הוא "ובחרת בחיים" – ניצולי השואה ומדינת ישראל, הניצולים הם גם הנושא העיקרי של החומרים החינוכיים בתת-האתר. הטקסים ומערכי השיעור מספרים על הניצולים ועל התנסויותיהם בשואה, על חייהם במדינת ישראל אחרי השואה ועל תרומתם להקמתה ובחיי היום-יום. כמו כן בתת-האתר מוצגות עדויות מצולמות וגלריית תמונות המשמשות במה לניצולי השואה, מספרות על חוויותיהם ומספרות על תרומתם למדינה.

"היא היתה שם והיא סיפרה לי" – סיפורה של חנה בר יש"ע

סיפורי העדות – סיפורו של היחיד – עומדים היום במרכז של העשייה החינוכית בנושא השואה. הם מורשי האמת, אל מול הניסיונות להכחיש או לשכוח. אנשי העדות מאפשרים ללמוד את סיפור השואה תוך קרבה ומרחק בעת ובעונה אחת. הסיפור הפרטי ממחיש את משמעותו של המספר הכללי, המספר שלבנו ומוחנו מתקשים לתפוס. הפרויקט "עדים וחינוך" של בית הספר המרכזי להוראת השואה ביד ושם ושל המרכז למולטימדיה באוניברסיטה העברית מייצר סדרה של סרטי עדות שיספרו את סיפור הניצולים – חייהם לפני השואה, בשואה ולאחריה. הסרטים מצולמים במקומות ההתרחשות עצמם, והם מנסים להציג סיפור חיים מלא ועשיר ככל האפשר.

אירועי בית הספר המרכזי להוראת השואה

ינואר-מרס 2008

בחודש ינואר נפתח הסמסטר השני של השתלמויות המורים. עוד נפתחו שתי השתלמויות ייחודיות: בהשתלמות "שיח בין-דורי על השואה באמצעות הרדיו" מתקיים תהליך לימודי של השואה, ובשיאו המורים מפיקים תכניות רדיו שבהן ניצולי שואה ואנשים מתחומי דעת שונים נותנים דעתם על הנושאים הנידונים; בהשתלמות "הוראת השואה – השתלמות למורים לאנגלית" המשתתפים מתמודדים עם נושא השואה בשיעורי אנגלית. צוות הרכזים האזוריים קיים פעילויות מוצלחות רבות במסגרת "חדרי מורים לומדים" ברחבי הארץ וימי עיון לגננות מקריית גת, מרשת החינוך של בית יעקב, מהרצליה ומחבל לכיש. כמו כן נערכו ימי עיון ייחודיים – לצוות החינוך של משרד החינוך – מחוז הצפון, למנהלי בתי ספר מחדרה, למורים לחינוך מיוחד מירושלים, למנהלים מאגף החינוך החרדי בעיריית אשדוד ועוד. התקיימו גם ימי עיון למכללות פרחי הוראה ולמכללות חרדיות בכל רחבי הארץ.

בחודש פברואר התקיים הפורום השלישי של תכנית ICHEIC (הוועדה הבין-לאומית לתביעות ביטוח על תקופת השואה), ובו השתתפו 21 נציגים מ-18 מדינות באירופה. המשתתפים – ראשי מוזאונים ואנדרטאות על השואה, ראשי ארגוני השואה וצוות משרד החוץ – דנו בסמינרים של שנת הלימודים של הקודמת ובתכניות פדגוגיות לשנה הבאה. כמו כן בחודשים הראשונים של שנת 2008 נערכו סמינרים למחנכים מאירופה, מדרום אמריקה ובפעם הראשונה מדרום אפריקה.

במרס התקיים, זו השנה השלישית, קונגרס תנועות הנוער הארצי. בקונגרס השתתפו כ-350 חניכים, בוגרי השכבה הבוגרת ושנת השירות של 14 תנועות נוער ציוניות, מכל המגזרים וגוני הקשת הפוליטית והדתית בישראל.

הקונגרס עמד בסימן "ניצולי השואה, זיכרון השואה ומדינת ישראל – חזון מול מציאות", והוא נערך בשיתוף מועצת תנועות הנוער ומינהל חברה ונוער במשרד החינוך.

בקונגרס נערכו סדורים וסדנאות, ובטקס נעילת הקונגרס, בכותרת "65 שנים למרד גטו ורשה", דיבר שמחה רותם (קז'יק) (למעלה), לוחם במרד גטו ורשה, עם משתתפי הקונגרס.

